

Attila Kovács

Demografsko praznjenje obmejnega, narodnostno mešanega območja v Prekmurju v dvajsetem stoletju – primer dvojezičnih naselij v občini Moravske Toplice

Izvleček

Predmet študije je s pomočjo popisnih podatkov predstaviti vzroke demografskega praznjenja obmejnega, narodnostno mešanega območja Prekmurja v dvajsetem stoletju s posebnim poudarkom na narodnostno mešanih ali dvojezičnih naseljih v občini Moravske Toplice. Številčni razvoj prebivalstva obmejnega, narodnostno mešanega (madžarsko-slovenskega) območja v dvajsetem stoletju se je razlikoval od številčnega razvoja prebivalstva ostalega dela Prekmurja, opazne pa so tudi razlike v številčnem razvoju prebivalstva znotraj narodnostno mešanega območja. Podatki za Prekmurje namreč kažejo, da je število prebivalstva konstantno naraščalo do preloma devetnajstega in dvajsetega stoletja. Nato je sledilo dolgo obdobje »stagniranja«, ko se je število prebivalstva pokrajine na levem bregu Mure ustalilo pri 90.000 oseb. Šele od leta 1991 smo priča upadanju prebivalstva Prekmurja. Demografska slika madžarsko-slovenskega obmejnega območja v Prekmurju se razlikuje od prekmurskega v tem, da se je upad števila prebivalstva začel že leta 1961, na narodnostno mešanem območju Goriškega oziroma v naseljih Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče pa že takoj po prvi svetovni vojni.

Ključne besede: demografski razvoj, narodnostno mešano območje v Prekmurju, dvojezično mešano območje v Prekmurju, občina Moravske Toplice, dvajseto stoletje

Demographic decline of the ethnically mixed border region of Prekmurje in the 20th century – the case of bilingual settlements in the Motavske Toplice municipality

100
101

Abstract

The research study, based on the population censuses data, presents reasons of demographic decline of the border, ethnically mixed region of Prekmurje in the 20th century, with special focus on ethnically mixed and bilingual settlements in the municipality of Moravske Toplice. The demographic history of the population of the border, ethnically mixed (Hungarian-Slovene) region in the 20th century differed from the demographic history of the population of other parts of Prekmurje, with noticeable differences in demographic history within the ethnically mixed region itself. The data for Prekmurje namely indicate constant population growth until the turn of the 19/20th century. Then it followed a long period of “stagnation”, when the population of the region on left bank of the Mura River stabilized at 90.000 persons. Only since 1991 we have been witnessing population decrease in Prekmurje. The demographic picture of the Hungarian-Slovene border region in Prekmurje differs from the Prekmurje one in the fact that the population decline there began as early as 1961, and in the ethnically mixed region of Goričko (in settlements Čikečka vas, Motvarjevci, Pordasinci, Prosenjakovci, and Središče) right after the World War I.

Key words: demographic history, ethnically mixed region of Prekmurje, bilingual territory of Prekmurje, Moravske Toplice, 20th century

1 Uvod

V študiji *Demografsko praznjenje obmejnega, narodnostno mešanega območja v Prekmurju v dvajsetem stoletju – primer dvojezičnih naselij v občini Moravske Toplice* želimo s pomočjo popisnih podatkov od leta 1910 do leta 2002 predstaviti vzroke, zaradi katerih se je število prebivalstva naselij Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče v dvajsetem stoletju zmanjšalo za skoraj dve tretjini. Leta 1910 so namreč v omenjenih petih naseljih popisali 1.518 oseb, sto let kasneje, leta 2002, pa le še 581 (–61,7 %). V istem obdobju se je število prebivalstva Prekmurja zmanjšalo »le« za 9 %. Tako so leta 1910 v Prekmurju popisali 90.513 oseb, leta 2002 pa 82.359 oseb. Razlike v gibanju števila prebivalstva se pokažejo tudi, če primerjamo številčni razvoj prebivalstva na narodnostno mešanem območju Prekmurja. Na lendavskem območju, kjer živi približno 90 % vseh popisanih oseb na narodnostno mešanem območju Prekmurja, se je v obravnavanem obdobju število prebivalstva zmanjšalo »le« za 10,8 %. Na Goričkem, kjer živi 10 % vsega prebivalstva narodnostno mešanega območja, pa za 57,7 %.¹ Nadaljnja analiza popisnih podatkov pokaže, da so razlike v številčnem razvoju prebivalstva tudi znotraj narodnostno mešanega območja Goričko. Od skupaj osmih naselij (med njimi tudi pet naselij, ki so predmet raziskave), ki tvorijo narodnostno mešano območje Goričkega, se je v naseljih Hodoš, Krplivnik in Domanjševci delež prebivalstva zmanjšal v bistveno manjši meri kot v naseljih Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče. V naseljih Hodoš, Krplivnik in Domanjševci se je od leta 1910 do leta 2002 delež prebivalstva zmanjšal za 48,4 %, v naseljih, ki so predmet študije, pa za 61,7 %. Iz navedenih podatkov je razvidno, da naselja Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče sodijo med demografsko najbolj ogrožena naselja, in to ne samo v Prekmurju oziroma na obmejnem območju Prekmurja, temveč tudi na njegovem narodnostno mešanem območju.

2 Geografska lega in kratka predstavitev upravnih razmer v dvajsetem stoletju

Narodnostno mešano območje (tudi dvojezično območje) v Prekmurju se nahaja v severovzhodnem delu Slovenije ob slovensko-madžarski državni meji. Izraza *narodnostno mešano območje* oziroma *dvojezično območje* sta nastala v šestdesetih letih dvajsetega stoletja, ko je slovenska manjšinska politika začela z izoblikovanjem pravne zaščite manjšin, ki je temeljila na načelu tako imenovane pozitivne diskriminacije. Pravice, ki so bile zago-

tovljene madžarski manjšini, so bile omejene na *narodnostno mešano območje* oziroma *dvojezično območje*. *Narodnostno mešano območje* oziroma *dvojezično območje* delimo na dve manjši območji. Večje območje sestavlja triindvajset naselij med Dobrovnikom in Pincami s središčem v Lendavi.² Severno od lendavskega območja je *narodnostno mešano območje na Goričkem* (glej zemljevid 1).³

K temu območju prištevamo naslednja naselja (od severa proti jugu – v oklepaju so madžarska imena): Hodoš (Hodos), Krplivnik (Kapornak), Domanjševci (Domonkosfa), Središče (Szerdahely), Prosenjakovci (Pártosfalva), Pordašinci (Kisfalu), Čikečka vas (Csekefa) in Motvarjevci (Szentlászló).⁴ Prvi dve in polovica naselja Domanjševci (nekdanje samostojno naselje Bükkalja) spadajo k zgodovinski Stražni krajini (Őrség), ostala pa so mejila na Stražno krajino in pokrajino Göcse (Kovács 2006, 7–8).

Pripadnost in položaj obravnavanih petih vasi sta se v dvajsetem stoletju glede javne uprave in lokalne samouprave pogosto spreminjala. Večino časa v obdobju med obema vojnoma so naselja Prosenjakovci, Čikečka vas, Pordašinci in Središče spadali pod eno upravno enoto (murskosoboški srez oziroma občino Prosenjakovci). Naselje Motvarjevci pa je vse do leta 1952 pripadalo dolnjelendavskemu⁵ srezu ali okraju oziroma občini Bogojina. Leta 1952 so Motvarjevce priključili k občini Prosenjakovci, kamor so že spadala naselja Pordašinci, Čikečka vas in Središče, leta 1964 pa je bilo pet obravnavanih naselij priključenih k veliki občini Murska Sobota (Göncz 2015, 318–320, 337–350). Drobljenje omenjenih prekmurskih občin v sredini devetdesetih let prejšnjega stoletja je privedlo do tega, da so naselja na narodnostno mešanem območju danes razdeljena na pet občin (Komac 2015, 64–69).

Po osamosvojitvi Slovenije in ustanovitvi novih občin so naselja Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče pripadla občini Moravske Toplice, ostala tri naselja pa občini Šalovci–Hodoš. Iz te občine sta leta 1998 izstopili naselji Hodoš in Krplivnik ter ustanovili občino Hodoš–Hodos Község. Naselje Domanjševci je ostalo v občini Šalovci (Komac 2015, 64–69).

Zemljevid 1: Narodnostno mešano območje v Prekmurju

Število in delež Madžarov v občinah na narodnostno mešanem območju, 1971-2002

občina		1971	1981	1991	2002
Dobrovnik Dobronak	skup. št. preb.	1.790	1.690	1.561	1.301
	št. Madžarov	1.104	1.019	931	616
	% Madžarov	61,47	60,30	59,64	47,35
Hodoš Hodos	skup. št. preb.	601	495	459	356
	št. Madžarov	479	360	248	159
	% Madžarov	79,70	72,73	54,03	44,66
Lendava Lendva	skup. št. preb.	12.328	12.613	12.322	11.151
	št. Madžarov	6.209	6.026	5.323	3.917
	% Madžarov	50,37	47,78	43,20	35,13
Mor. Toplice	skup. št. preb.	7.709	7.236	6.798	6.151
	št. Madžarov	646	691	514	351
	% Madžarov	8,38	9,55	7,56	5,71
Šalovci	skup. št. preb.	2.877	2.584	2.147	1.718
	št. Madžarov	366	318	244	169
	% Madžarov	12,72	12,30	11,38	9,83

Viri:

Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002. Prebivalstvo po narodni pripadnosti - naselja in občine. Ljubljana, SURS, 2002, <http://www.stat.si/popis2002>.

Statut Občine Hodoš, Uradni list RS, št. 84/11.

Statut Občine Šalovci, Uradni list RS, št. 38/06.

Statut Občine Moravske Toplice, Uradni list RS, št. 35/14

Statut Občine Dobrovnik, Uradni list RS, št. 35/07.

Statut Občine Lendava, Uradni list RS, št. 75/10.

Vsebina: MIRAN KOMAC
Zemljevid: ZMAGO DROLE
© INV Ljubljana, SI, 2003

3 Številčni razvoj prebivalstva naselij Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče med letoma 1910 in 2002

3.1 Uvod

Izhodišče analize je popis prebivalstva leta 1910. Zaradi lažjega razumevanja demografskih procesov v dvajsetem stoletju in zaradi dojemanja razsežnosti demografskega praznjenja prostora bomo na kratko predstavili številčni razvoj naselij Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče od konca osemnajstega do začetka dvajsetega stoletja.

O številčnem razvoju prebivalstva naselij Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče imamo od konca osemnajstega stoletja razmeroma podrobne podatke. Iz tabele 1 je razvidno, da je prebivalstvo v petih obravnavanih naseljih od popisa Jožefa II. v letih 1784–1787 do leta 1910 konstantno naraščalo. K permanentni rasti prebivalstva je poleg priselitve v prvi vrsti pripomogel začetek »demografskega prehoda« v drugi polovici devetnajstega stoletja, ki je z visokih stopenj smrtnosti in rodnosti prešel v fazo znižane smrtnosti in povišane rodnosti (Josipovič 2004, 50–53). Zaradi visoke rodnosti in zmanjševanja smrtnosti se je kljub sorazmerno visokemu izseljevanju ob koncu devetnajstega in na začetku dvajsetega stoletja število prebivalstva v naseljih Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče povečevalo vse do leta 1910. Kot je razvidno iz tabele 1, se je število prebivalstva v petih vaseh od obdobja 1784–1787 do leta 1910 več kot podvojilo.

104
105

Tabela 1: Število prebivalcev Čikečke vasi, Motvarjevcev, Pordašincev, Prosenjakovcev in Središča v letih 1784–1787, 1857, 1869, 1890 in 1910

naselje	leto				
	1793	1857	1869	1890	1910
Čikečka vas	110	207	195	241	251
Motvarjevci	273	229	412	483	501
Pordašinci	37	79	57	93	103
Prosenjakovci	199	250	211	393	438
Središče	123	146	171	190	225
skupaj	727	911	1.046	1.400	1.518

Viri: Szily Joannes: Catalogus Cleri Diocesis Sabariensis Pro Anno M. DCC. XCIII.; Magyarország helységnévtára. A különféle kormányzati ágak szerinti besosztás kimutatásával mint az 1863. év elején fennállott; Az 1869. évi népszámlálás vallási adatai. Budapest, KSH; A Magyar Korona Országainak helységnévtára. Budapest, KSH, 1892; A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása. Első rész. A népesség főbb adatai községek szerint. Budapest, KSH, 1912.

3.2 Podatki popisov prebivalstva iz prve polovice dvajsetega stoletja

Kot smo že omenili, je število prebivalstva v naseljih Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče konstantno naraščalo od konca osemnajstega stoletja (v letih 1784–1787 so popisali 791 oseb) do leta 1910, ko so v omenjenih petih naseljih popisali 1.518 oseb. Popis leta 1910 je bil zadnji popis prebivalstva v Avstro-Ogrski, saj je po prvi svetovni vojni habsburška monarhija razpadla in so se obravnavana naselja znašla v še bolj perifernem položaju v novi jugoslovanski državi, kot so bila že sicer v okviru Kraljevine Madžarske.

Prvi popis prebivalstva po prvi svetovni vojni je bil izveden v okviru Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (v nadaljevanju Kraljevina SHS). Jugoslovanski popisovalci so v naseljih Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče leta 1921 popisali 1.453 oseb, kar je za 65 oseb manj kot leta 1910. Z izjemo Pordašincev, kjer so v obravnavanem obdobju popisali 7 oseb več, se je število prebivalstva zmanjšalo v vseh štirih naseljih. Najbolj je število prebivalcev upadlo v Motvarjevcih, kjer se je število 501 iz popisa leta 1910 leta 1921 zmanjšalo na 461 oseb (−8 %). Prav tako je precej upadlo število prebivalcev v Središču (−7,11 %) in Čikečki vasi (−5,18 %), medtem ko se je število prebivalstva v Prosenjakovcih zmanjšalo le minimalno (−0,7 %).

Tabela 2: Število prebivalcev naselij Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče v prvi polovici dvajsetega stoletja (1910, 1921, 1931, 1941)

naselje	leto			
	1910	1921	1931	1941
Čikečka vas	251	238	215	*
Motvarjevci	501	461	415	357
Pordašinci	103	110	89	*
Prosenjakovci	438	435	401	654*
Središče	225	209	191	168
skupaj	1.518	1.453	1.311	1.179

Opomba: * Prišteto k Prosenjakovcem.

Viri: A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása. Első rész. A népesség főbb adatai községek szerint. Budapest, KSH, 1912. Prekmurje. Seznam občin po abecednem redu, razvrščenih po sodnih okrajih z navedbo raznovrstnih podatkov. Murska Sobota, 1921; Popis stanovništva: 1931. Dravska Banovina. Beograd, 1945; Az 1941. évi népszámlálás. Demográfiai adatok községek szerint. Budapest, KSH, 1947.

Pri iskanju razlogov za upad števila prebivalstva je potrebno poudariti tri dejavnike. Na prvem mestu so vojne izgube in posledično manjše število rojstev. Po dostopnih podatkih je v obravnavanih naseljih v prvi svetovni vojni umrlo 40 oseb.⁶ Na drugem mestu je treba navesti osebe, ki so po priključitvi Prekmurja Kraljevini SHS prebegnile na Madžarsko ali pa so se tja preselile zaradi odpusta z delovnega mesta. To so bili v glavnem funkcionarji, orožniki, učitelji itd., torej državni uradniki, predvsem madžarskega porekla. Na tretjem mestu pa je treba omeniti mlade vojaške obveznike, ki v vojski nove države niso hoteli služiti vojaškega roka in so raje pobegnili na Madžarsko (Göncz 2001, 100–101). Navedeno izgubo ljudi so delno nadomestili novi uradniki slovenskega porekla.

Naslednji popis prebivalstva je bil izveden leta 1931. V naseljih Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče so popisali 142 oseb manj kot leta 1921, kar je pomenilo okoli 10-odstotni upad. Število prebivalcev se je zmanjšalo v vseh petih naseljih. Največji upad deleža prebivalstva so registrirali v Pordašincih (–19,1 %), medtem ko so največji upad v številkah (46 oseb) zabeležili v Motvarjevcih. Glavni razlog za ta sorazmerno velik upad števila prebivalstva je treba iskati v izseljevanju. Takoj po prvi svetovni vojni oziroma v letih okoli 1920 je bila glavni cilj izselitve Južna Amerika, v njej pa Brazilija, Urugvaj in Paragvaj. Proti koncu dvajsetih let so izseljenci delo iskali v Franciji, od druge polovice tridesetih let pa tudi v Nemčiji (Kerecsényi 1994, 25–26). Tudi intervjuji, opravljeni v petih naseljih, ki so predmet raziskave, potrjujejo smeri izseljevanja.⁷

Območje ob reki Muri in tako tudi vasi Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče so bile aprila 1941 priključene k Madžarski. Že poleti 1941 so popisali prebivalstvo, in sicer so v obravnavanih petih naseljih popisali 1.179 oseb, kar v primerjavi s podatki iz leta 1931 pomeni upad za 132 oseb (–10,07 %). Pri precejšnjem zmanjšanju števila prebivalstva je imelo zanesljivo pomembno vlogo dejstvo, da je bil popis opravljen v času, ko je bilo veliko ljudi na sezonskem delu na veleposestvih v osrednji Madžarski in na delu v Nemčiji. Ker so pri popisu prebivalstva leta 1941 združili več vasi in tako objavili skupne podatke popisa, v primeru treh naselij (Prosenjakovcev, Pordašincev in Čikečke vasi) ne poznamo natančnega gibanja števila prebivalstva. Tako se število 654 oseb, ki je navedeno pri naselju Prosenjakovci, pravzaprav nanaša na tri naselja: Prosenjakovce, Čikečko vas in Pordašince. Le v primeru Središča in Motvarjevcev lahko natančno izkažemo spremembe števila prebivalcev v obravnavanem času. Popisovalci so v obeh naseljih zabeležili več kot 10-odstotni upad v primerjavi s stanjem leta 1931. V Motvarjevcih se je delež prebivalstva zmanjšal za 14 % (za 58 oseb), medtem ko je bil v Središču nekoliko manjši, in sicer 12 % (za 23 oseb).

3.3 Številčni razvoj prebivalstva v obdobju med letoma 1953 in 2002

Drugi popis prebivalstva v novi državi, v Titovi Jugoslaviji, so izvedli leta 1953.⁸ Ob popisu so v naseljih Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče našeli 1.175 oseb. Ta podatek se od podatka iz leta 1941 le minimalno razlikuje, predstavlja 0,34-odstotni upad oziroma 4 osebe manj. Upad prebivalstva v obravnavanih petih naseljih je v primerjavi s številom prebivalstva iz prejšnjih popisov nekoliko presenetljiv, kajti v tem obdobju se je število prebivalcev v drugih pomursko-madžarskih oziroma dvojezičnih naseljih povečalo (Kovács 2006, 19–21). Iz analize posameznih naselij lahko ugotovimo, da je skupno število prebivalcev Prosenjakovcev, Pordašincev in Čikečke vasi leta 1953 za 8 oseb preseгло skupno število iz leta 1941. Vendar je zmanjšanje števila v Motvarjevcih za 1 osebo in v Središču za 11 oseb število prebivalcev petih naselij potisnilo v negativno smer. Proces upadanja števila prebivalstva, ki ga po prvi svetovni vojni beležimo v naseljih Čikečka vas, Pordašinci, Prosenjakovci, Motvarjevci in Središče, se je po drugi svetovni vojni nadaljeval. Razloge za to je treba iskati v številu padlih v drugi svetovni vojni, v brutalnosti do madžarskega življa neposredno po vojni (Göncz 2006a, 159–164), v prvi vrsti pa v informbirojskem sporu, ki je leta 1948 izbruhnil med Jugoslavijo in državami vzhodnega bloka.⁹ Zaradi konflikta je bila jugoslovansko-madžarska meja vse do Stalinove smrti nekakšna vojna cona, zato so jo tudi »hermetično« zaprli, za gibanje v obmejnem pasu pa so morali imeti prebivalci tako na madžarski kot na jugoslovanski strani posebno dovoljenje (Kovács 2011, 126–128). Zaradi tega so se mnogi odločili, da bodo boljše življenje zase in svoje družinske člane poiskali drugje.

V Jugoslaviji je bil naslednji popis prebivalstva izveden leta 1961. Popisovalci so v naseljih Čikečka vas, Pordašinci, Prosenjakovci, Motvarjevci in Središče popisali 1.127 oseb, kar je bilo za 48 oseb manj kot leta 1953. V odstotkih je prebivalstvo v osmih letih upadlo za 4,08 %. Od petih naselij je število prebivalcev v primerjavi z rezultati iz predhodnega popisa ostalo enako v Motvarjevcih, v drugih naseljih pa se je znižalo. Tako v odstotkih kot v številkah so največji upad beležili v Prosenjakovcih (–8 %), v drugih naseljih pa se je zmanjšanje gibalo v povprečju okoli 4 %. Glavni razlog za zmanjšanje števila prebivalstva je treba iskati v izseljevanju. Izseljence lahko razdelimo na dve večji skupini. V prvi skupini so bili tisti, ki so se odselili v tujino, v drugi pa notranji migranti oziroma osebe, ki so se odselile v druge pokrajine in mesta v državi.

V letih po drugi svetovni vojni so Madžari v Prekmurju¹⁰ doživljali velik politični in gospodarski pritisk. Pod pritiskom so bili predvsem tisti, ki so v letih sicer kratke madžarske oblasti (1941–1945) bolj ali manj javno izražali

svojo narodno pripadnost. Fizični in duševni pritisk ter občutek manjvrednosti je številne mlade – predvsem med letoma 1950 in 1960 – prisilil v to, da so prek zelene meje pobegnili v Avstrijo, od tod pa naprej čez ocean predvsem v Avstralijo (Kerecsényi 1994, 35).¹¹ V drugi skupini izseljencev so bili ljudje, ki so boljšo eksistenco iskali v drugih krajih države (Bence 1994, 35).

Tabela 3: Število prebivalcev naselij Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče v času Titove Jugoslavije (1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002)

naselje	leto					
	1953	1961	1971	1981	1991	2002
Čikečka vas	196	190	165	131	112	93
Motvarjevci	356	356	320	274	230	187
Pordašinci	91	86	79	77	68	50
Prosenjakovci	375	345	263	257	222	186
Središče	157	150	124	118	87	65
skupaj	1.175	1.127	951	857	719	581

Vir: Varga Sándor: A szlovénia magyarok I. Honismeret. 1995/2; Popis stanovništva i stanova 1971. godine. Rezultati za stanovništvo i domaćinstva po naseljima i opštinama. Beograd, 1972; Neobjavljeni podatki po naseljih za leto 1981. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 1982; Neobjavljeni podatki po naseljih za leto 1991. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 1992; Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 2002.

Na podlagi podatkov iz popisa prebivalstva leta 1971 so v naseljih Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče popisali skupaj 951 oseb. Po popisu prebivalstva leta 1857 se je prvič zgodilo, da skupno število prebivalcev petih obravnavanih naselij ni doseglo niti številke 1.000. Število prebivalcev je v obdobju dobrih sto let najprej preseгло številko 1.000 (maksimum je doseglo leta 1910 s številom prebivalcev 1.518), nato pa v obdobju petdesetih let padlo pod 1.000 oziroma se je zmanjšalo za eno tretjino. Število prebivalstva naselij Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče je po popisu prebivalstva leta 1910 permanentno upadalo, vendar pa tako velikega upada, kot smo mu bili priča pri popisu leta 1971, ko je upad znašal 15 %, še nismo beležili. V primerjavi z demografskimi podatki popisa prebivalstva leta 1961 je bilo pri popisu leta

1971 v petih naseljih 176 oseb manj, kar je za pet naselij v povprečju pomenilo 15,61-odstotni upad. Največji upad števila prebivalcev so zabeležili v Prosenjakovcih, kjer se je zmanjšalo za okoli četrtno (za 82 oseb). Tako velik upad je presenetljiv tudi zato, ker je od druge polovice tridesetih let dvajsetega stoletja v naselju brez prekinitve obratovalo pletilstvo,¹² ki je po eni strani zagotavljalo delovna mesta prebivalstvu okoliških vasi, po drugi strani pa je naselje Prosenjakovci delovalo kot središče mikroregije. Poleg Prosenjakovcev je bil večji upad od povprečja zabeležen tudi v Središču. Tu so popisali 17,33 % manj oseb kot leta 1961, kar je v številkah znašalo 26 oseb. Najmanjši upad prebivalstva v številkah in deležu je bil ugotovljen v Pordašincih, kjer je bilo 7 prebivalcev manj, to pa je znašalo 8,13 %. K drastičnemu zmanjšanju števila prebivalstva naselij Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče je prispevalo več dejavnikov. Vse občutnejši je bil vpliv naravnega upada, čeprav je bilo razmerje med živorojenimi in mrtvorojenimi otroki v murskosoboškem okraju, kamor so v obravnavanem obdobju spadala tudi omenjena naselja, še pozitivno (Malačič 2000, 238–239). Glavni razlog za številčni upad prebivalstva je treba iskati v izseljevanju, katerega glavna spodbujevalca sta bila slab gospodarski položaj in želja po boljših življenjskih razmerah. Med glavnimi cilji obsežne migracije je bila Murska Sobota, gospodarsko in politično središče širšega območja. Mnogi so se preselili v Mursko Soboto, ki se je hitro industrializirala, in v naselja okoli nje, saj so živeli daleč od delovnega mesta, prometne povezave pa so bile slabe (Olas 1973, 58–59). Na to kažejo tudi spomini Elze Károlyi iz Središča: »Od šestdesetih let so se mladi začeli izseljevati iz vasi zaradi boljšega življenja«. (Göncz 2006b, 139). Poleg notranjih migracij je kot razlog za številčni upad prebivalstva treba omeniti tudi v tujino usmerjeno emigracijo. Članek v prekmurskem madžarskem tedniku *Népújság* poroča, da je leta 1971 v tujini, predvsem v Avstriji in Nemčiji, delalo 45 mladih iz Motvarjevcev. Hkrati je doma na združenem posestvu dobilo delo 5 oseb, prav toliko jih je delalo tudi v pletilskem obratu v Prosenjakovcih. Po pisanju novinarja časnika *Népújság* se je leta 1971 iz Motvarjevcev vozil na delo v Mursko Soboto le 1 delavec.¹³ Niso bili redki primeri, da so se v tujini zaposleni domačini vrnili domov, ko jim je uspelo prihraniti nekaj finančnih sredstev, vendar se niso naselili v svojem domačem kraju, temveč v bližnjih industrijskih centrih, predvsem v Murški Soboti (Olas 1973, 58–59).

Po podatkih popisa prebivalstva deset let pozneje (1981) je bilo skupno število prebivalcev naselij Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče 857 oseb, kar je 9,88-odstotni upad v primerjavi s podatki iz leta 1971. Ta odstotek je okoli tretjino nižji kot med letoma 1961 in 1971. Pri popisu prebivalstva leta 1981 je bilo že čutiti vpliv pozitivnih prizadevanj, usmerjenih v izboljšanje življenjskih razmer tamkajšnjih prebivalcev.

Najprej je treba omeniti širitev tovarne pletenin, ki je sredi sedemdesetih let zaposlovala okoli 100 delavcev.¹⁴ Zaposleni so prihajali predvsem iz Prosenjakovcev in okoliških naselij. Izboljšala se je tudi kakovost cest, čeprav je območje dobilo svojo prvo asfaltirano cesto šele leta 1978. Novembra tega leta je bila namenu predana asfaltirana cesta, ki je povezovala tovarno v Prosenjakovcih z občinskim središčem.¹⁵ Napredek je bil dosežen tudi v zdravstveni oskrbi, saj je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja zdravnik v prosenjakovsko ambulanto prihajal dvakrat tedensko.¹⁶ Vpliv navedenih dejavnikov je bilo čutiti predvsem v treh naseljih, v Prosenjakovcih (-2,3 %), Pordašincih (-2,5 %) in Središču (-4,8 %). V navedenih treh naseljih se je upad števila prebivalstva bistveno zmanjšal v primerjavi z upadom, ki so ga zabeležili v prejšnjem desetletju. Pozitivne podatke je zaznal tudi pomursko-madžarski časnik *Népszerűség*. Tri leta pred popisom prebivalstva leta 1981 so o malem obmejnem naselju v članku zapisali: »Pred leti so vsi mislili, da bo vas izumrla, a zdaj, po desetih letih lahko povemo, da Središče ne bo izginilo z zemljevidov. Nasprotno, stopilo je na pot razvoja«. ¹⁷ Res pa je omenjeni članek opozarjal tudi na težave: »V vasi je precej gospodarskih strojev. Tudi mladi ostajajo doma, vendar pa smo majhna vas, daleč od centra. Že leta nam obljublajo avtobus, tudi trgovine nimamo. Prosenjakovci so oddaljeni tri kilometre, in ko je slabo, deževno vreme in blato, težko pridemo do naselja. Pred leti je bila naša cesta neprehodna, zdaj je nekoliko bolje – pripovedujejo vaščani o težavah«. ¹⁸ V drugih dveh naseljih se je število prebivalcev še naprej močno zmanjševalo. V Motvarjevcih za 14,4 %, medtem ko je v Čikečki vasi ta odstotek znašal kar 20,6 %. Podobno kot prejšnja leta gre velik upad števila prebivalstva tudi zdaj na rovaš odseljevanja. Na to nakaže tudi reportaža iz Čikečke vasi, objavljena v časniku *Népszerűség*: »Delovne sile ni, mladi so se umaknili v mesta. Sin je poslovodja, snaha pa trgovka. Kaj pa naj bi sploh počela v vasi, saj nimamo trgovine«. ¹⁹

Zadnji popis prebivalstva v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji je bil leta 1991 izveden v precej zaostrenem notranjepolitičnem ozračju. V Čikečki vasi, Motvarjevcih, Pordašincih, Prosenjakovcih in Središču so popisali 719 oseb, kar pomeni 16,1-odstotno zmanjšanje v primerjavi s popisom prebivalstva leta 1981. V vseh petih naseljih je upad števila prebivalstva znašal več kot 10 %, posebno velik pa je bil v Središču. Tukaj so popisali za več kot četrtino oziroma za 26,3 % (za 31 oseb) manj kot pred desetimi leti. V Motvarjevcih so popisovalci popisali 44 oseb (-16,1 %), v Prosenjakovcih 35 oseb (-13,6 %), v Čikečki vasi 19 oseb (-14,5 %) in v Pordašincih 9 oseb (-11,7 %) manj kot leta 1981. Razloge za upad števila prebivalstva je lepo opisal prebivalec Pordašincev, Aladár Grabar, ki je novinarju na vprašanje o odseljevanju povedal naslednje:

Zdaj se mladina ne zadovolji več z našimi majhnimi polji. Kupovati stroje ni rentabilno zaradi razdrobljenosti parcel, v bližini pa razen pletilstva v Prosenjakovcih ni nobenega industrijskega objekta, kjer bi se lahko zaposlili in bi po službi pomagali doma v kmetijstvu. Avtobusne povezave so slabe, zato se jim ne izplača, da bi se vozili vsak dan domov. Potem pa, ko enkrat okusijo življenje v mestu, jih nič več ne vleče nazaj.²⁰

Ker pa je bila vsakodnevna vožnja iz kraja bivanja v pogosto 20–30 kilometrov oddaljene industrijske centre – Mursko Soboto ali Lendavo – zaradi slabih prometnih razmer težavna, je tudi to prispevalo k odseljivanju iz obmejnih vasi s slabo razvito infrastrukturo.²¹ Ljudje, ki so se odselili, so za kraj svojega bivanja pogosto izbirali industrijske centre oziroma njihovo neposredno okolico, kot smo nakazali že v primeru Murske Sobote (Olas 1973, 58–59). Velikemu industrijskemu razvoju oziroma odpiranje novih delovnih mest v drugi polovici sedemdesetih let prejšnjega stoletja lahko pripišemo dejstvo, da so se številni zdomci na začasnem delu v tujini vrnil domov (Bence 1994, 36). Del izmed njih pa se ni naselil v svojem rojstnem kraju, temveč v bližnjih industrijskih središčih – predvsem v Murski Soboti. Tudi povečanje zmogljivosti prosenjakovskega pletilskega obrata, ki so ga v tem času povečali in je število zaposlenih do srede leta 1980 že doseglo 210 oseb, ni bilo zadostna protiutež velikemu izseljevanju.²² Poleg tovarne je bil velik razvojni korak leta 1981 narejen z dograditvijo in odprtjem osemletne dvojezične osnovne šole v Prosenjakovcih. Pred tem popolnoma razdrobljena dvojezična šolska mreža na Goričkem je dobila osrednjo zgradbo, ki so jo začeli obiskovati otroci narodnostno mešanih dvojezičnih vasi od Hodoša do Motvarjevcev.²³

Prvi popis prebivalstva v samostojni Republiki Sloveniji je bil izveden leta 2002. Po objavljenih podatkih je v Čikečki vasi, Pordašincih, Prosenjakovcih, Motvarjevcih in Središču prebivalo 138 oseb manj kot leta 1991, kar pomeni 19,2-odstotni upad števila prebivalcev. V raziskovanih naseljih se je število prebivalstva po prvi svetovni vojni permanentno zniževalo, vendar tako velikega upada ni bilo še nikoli. Popisovalci so največji upad števila prebivalcev zabeležili v Pordašincih (–26,5 %) in Središču (–25,3 %). Tudi v Motvarjevcih (–18,7 %) in Čikečki vasi (–17,0 %) je bil upad števila prebivalstva precejšen. Tudi v središču mikroregije, v Prosenjakovcih, se je število prebivalcev močno znižalo; tu so jih popisali 16,2 % manj kot pred enajstimi leti. Največji razlog za velik upad je treba iskati v gospodarski krizi, povezani s tranzicijo, ki je verjetno najmočneje prizadela prav obmejna območja Prekmurja, ki so se že tako in tako soočala z velikimi gospodarskimi težavami. Pet obravnavanih naselij, Čikečka vas, Motvarjevci,

Pordašinci, Prosenjakovci in Središče, je bilo v času tranzicije še v posebno težkem položaju, saj je bilo kmetijstvo, ki je bilo že samo po sebi v krizi, tako rekoč edina možnost za zaslužek. Prosenjakovsko pletilstvo oziroma enota tekstilne industrije, ki je okoli leta 1990 zagotavljala preživetje več kot 200 delavcem v regiji, se je leta 2002 znašla v stečajju.²⁴ Druga velika težava mikroregije je bila infrastrukturna zaprtost,²⁵ ki ji ni posebno pomagalo niti odprtje meddržavnega mejnega prehoda Prosenjakovci–Magyarszombatfa poleti 1997.²⁶

4 Zaključek

Kot je že bilo nekajkrat poudarjeno, je število prebivalstva naselij Čikečka vas, Pordašinci, Prosenjakovci, Motvarjevci in Središče od popisa Jožefa II. v letih 1784–1787 do leta 1910 konstantno naraščalo kljub sorazmerno visokemu izseljevanju ob koncu devetnajstega in na začetku dvajsetega stoletja. V petih naseljih je število prebivalstva doseglo maksimalno število leta 1910. Po prvi svetovni vojni se je število prebivalstva permanentno zniževalo, razlog za to pa je treba iskati predvsem v izseljevanju. Izseljevanje je pospešilo več dejavnikov. Že ob koncu devetnajstega stoletja so se ljudje začeli izseljevati zaradi prenaseljenosti. Prenaseljenost območja je bila povezana s slabim gospodarskim položajem oziroma s slabo kakovostjo obdelovalne zemlje²⁷ in odsotnostjo industrije. Edini večji industrijski obrat je bila tovarna pletilstva v Prosenjakovcih, ki pa ni mogla zaposliti vseh dela sposobnih ljudi v pokrajini. Izredno negativne posledice na demografsko podobo obmejnega območja v Prekmurju in v povezavi s tem tudi na obravnavana naselja so imele določbe Trianonske mirovne pogodbe. Naselja Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče so bili na podlagi te pogodbe iz leta 1920 potisnjena na rob države, na jugoslovansko-madžarsko državno mejo. Na novo označena meja je omenjena naselja odrezala od njihovega gospodarskega in delno tudi upravnega zaledja ter cerkvenih središč. Nova politična meja je imela hude posledice predvsem za gospodarstvo. Naselij, ki so postala del nove južnoslovanske države, ni odrezala zgolj od madžarskega, temveč tudi od avstrijskega trga (Olas 1990, 590). Omenjena naselja so se znašla tudi v težkem prometnem položaju (kar je vplivalo tudi na gospodarstvo), saj je meja presekala in hkrati prekinila železniško povezavo z Madžarsko (pri Hodošu), pa tudi cestno povezavo pri Prosenjakovcih (Olas 1990, 589–590). Težave je še dodatno poslabšala svetovna gospodarska kriza leta 1929, nato pa še informbirojski spor (1948–1953) in spor zaradi madžarske revolucije (1956). Vsi ti dejavniki so prispevali k množičnemu izseljevanju iz Prekmurja oziroma iz obravnavanih naselij.

Takoj po prvi svetovni vojni, v prvi polovici dvajsetih let dvajsetega stoletja, je bil glavni cilj izseljevanj Južna Amerika, v njej pa Brazilija, Urugvaj in Paragvaj. Proti koncu dvajsetih let so izseljenci delo iskali v Franciji, od druge polovice tridesetih let pa tudi v Nemčiji. Po drugi svetovni vojni, ob koncu štiridesetih in v petdesetih letih, se je zaradi slabega gospodarskega položaja, političnega pritiska in želje po boljšem življenju sprožil val izseljevanja. Ljudje so najprej nelegalno prečkali mejo z Avstrijo in se naselili na Zahodu, predvsem v ZDA in Avstraliji. V šestdesetih letih pa so se že tudi legalno zaposlovali v tujini, predvsem v Avstriji in Nemčiji. Proces demografskega praznjenja obmejnega prostora se je okrepil tudi zaradi notranjih migracij, ko so se ljudje odselili v druge pokrajine in mesta v državi. K temu procesu je zelo pripomogla industrializacija Murske Sobote v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, zaradi česar se je precej mladih odločilo za naselitev v gospodarsko in industrijsko središče Prekmurja (Kovács 2006, 19–30). Tudi intervjuji, opravljene v petih naseljih, ki so predmet raziskave, potrjujejo zgoraj navedene smeri izseljevanja.²⁸ Od druge polovice dvajsetega stoletja dalje je bil vse občutnejši tudi vpliv naravnega upada. Vsi naštetih dejavniki so prispevali k temu, da obdobje dvajsetega stoletja, kar zadeva številčni razvoj prebivalstva Čikečke vasi, Motvarjevcev, Pordašincev, Prosenjakovcev in Središča, označujemo kot fazo demografskega praznjenja obmejnega območja.

Tabela 4: Število prebivalstva naselij Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče v letih 1784–1787, 1910 in 2002

naselje	leto		
	1784–1787	1910	2002
Čikečka vas	100	251	93
Motvarjevci	294	501	187
Pordašinci	42	103	50
Prosenjakovci	232	438	186
Središče	123	225	65
skupaj	791	1.518	581

Viri: Az első magyarországi népszámlálás (1784–1787). Budapest, Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára, Művelődésügyi Minisztérium Levéltári Osztálya, 1960; A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása. Első rész. A népesség főbb adatai községek szerint, Budapest, KSH, 1912; Registrski popis 2011. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 2011.

Opombe

- 1 Naselja občin Moravske Toplice, Šalovci in Hodoš, ki ležijo na narodnostno mešanem območju, tvorijo narodnostno mešano območje Goričko.
- 2 K lendavskemu območju prištevamo naselja, ki ležijo na narodnostno mešanem območju občin Lendava in Dobrovnik.
- 3 Za zemljevid se lepo zahvaljujem Miranu Komacu.
- 4 Naselja občin Moravske Toplice, Šalovci in Hodoš, ki ležijo na narodnostno mešanem območju, tvorijo narodnostno mešano območje Goričko.
- 5 Lendava se je do petdesetih let dvajsetega stoletja imenovala Dolnja Lendava.
- 6 Na podlagi podatkov, ki jih je zbrala Gordana Šovegeš Lipovšek v sklopu projekta »Prišo je glas« v organizaciji Pomurskega muzeja Murska Sobota, je naselje Čikečka vas med vojno izgubilo 5 oseb, Motvarjevci 21, Pordašinci 1, Prosenjakovci 9 in Središče 4 osebe. Za podatke se zahvaljujemo Gordani Šovegeš Lipovšek.
- 7 Intervjuji z Lászlóm Szabotinom (Prosenjakovci), Márto Koltai (Prosenjakovci), Vilmošem Malacsicsem (Prosenjakovci), Gézo Dora ml. (Motvarjevci). Treba je omeniti, da so informacije o izseljevanju v Južno Ameriko zelo skope.
- 8 V novi oziroma Titovi Jugoslaviji je bil prvi popis prebivalstva izveden leta 1948, vendar ga zaradi pomanjkljivih podatkov nismo analizirali.
- 9 Poleti leta 1945 so iz vasi Motvarjevci partizanske oblasti internirale 28 oseb v koncentracijsko taborišče Hrastovec. Del internirancev so kasneje premestili v Sterntal (danes Strnišče pri Ptuju). V internaciji oziroma taborišču je umrla 1 oseba iz Motvarjevcev, za posledicami internacije pa so kmalu po vrnitvi iz taborišča umrle 3 osebe.
- 10 Narodnostna struktura naselij Čikečka vas, Motvarjevci, Pordašinci, Prosenjakovci in Središče je v celotnem obravnavanem obdobju izkazovala madžarsko večino. O tem glej podrobneje v Kovács (2006).
- 11 Čeprav se delo Edit Kerecsényi osredotoča predvsem na območje (Dolnje) Lendave in okoliških vasi, so se podobni procesi odvijali tudi v obravnavanih petih naseljih, na kar nakazujejo globinski intervjuji, opravljeni v obravnavanih naseljih (intervjuji z Lászlóm Szabotin (Prosenjakovci), Gézo Dora ml. (Motvarjevci) in Ibolyko Prelec (Središče).
- 12 Pletilnico je leta 1937 ustanovil Károly Koltai iz Prosenjakovcev.
- 13 Lassan változik a világ Szentlászlón. *Népújság*, 22. oktober 1971, 6.
- 14 A pártosfalvi kérdésekről – női szemmel. *Népújság*, 31. oktober 1975, 4.
- 15 Határkő a falunk fejlődésében. *Népújság*, 24. november 1978, 6.
- 16 Vidékünk gyorsabb fejlődéséért küzdenek a pártosfalviak. *Népújság*, 2. marec 1973, 2.
- 17 Szerdahelyi hétköznapi. *Népújság*, 19. oktober 1978, 6.
- 18 Szerdahelyi hétköznapi. *Népújság*, 19. oktober 1978, 6.
- 19 Egy zivatar utáni csekefai hétköznapi. *Népújság*, 15. avgust 1975, 4.
- 20 Beszélgetésünk: Kisfalu perspektívája. *Népújság*, 14. november 1975, 4.

- 21 Središče je bilo na primer z asfaltirano cesto povezano z drugimi naselji šele leta 1992 oziroma v samostojni Sloveniji. *Az ország szélén – Szerdahelyen. Népszerűség*, 3. julij 1992, 11.
- 22 Bővül, korszerűsödik a pártosfalvi kötöde. *Népszerűség*, 31. avgust 1984, 1.
- 23 Sok falu iskolája. *Népszerűség*, 8. oktober 1981, 4.
- 24 Folytatódik a termelés a Textilben. *Népszerűség*, 9. maj 2002, 7.
- 25 Središče je na primer leta 2000 ostalo brez avtobusne povezave. Szerdahely buszjárat nélkül. *Népszerűség*, 9. september 2000, 6.
- 26 Megoldódik a pártosfalvi határátkelő problémája. *Népszerűség*, 29. maj 1997, 5.
- 27 Iz Središča izvira rek »Središka zemlja je dobra le žgana«, torej je primerna le za glinene izdelke oziroma lončarstvo.
- 28 Intervjuji z Lászlóm Szabotinom (Prosenjakovci), Márto Koltai (Prosenjakovci), Vilmosem Malacsicsem (Prosenjakovci), Gézo Dora ml. (Motvarjevci) in Iboľyko Prelec (Središče).

Literatura in viri

- Bence, L., 1994. *Írott szóval a megmaradásért. A szlovéniai magyarság 70 éve*. Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva.
- Göncz, L., 2001. *A Muravidéki magyarság 1918–1941*. Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva.
- Göncz, L., 2006a. *Felszabadulás vagy megszállás? A Mura mente 1941–1945*. Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva.
- Göncz, L., 2006b. Egy peremvidék hírmondói. Mura menti életképek a 20. század első feléből, A Magyar nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia. Budapest.
- Göncz, L., 2015. Območji Prosenjakovcev in Motvarjevcev od srede 19. do zadnje četrtine 20. stoletja. V: A. Kovács (ur.) *Határok mentén – Obmejna stikanja*. MMSS Občine Moravske Toplice; INV, Ljubljana; ZKMN, Lendava, 279–367.
- Josipovič, D., 2004. *Dejavniki rodnostnega obnašanja v Sloveniji* (Geografija Slovenije 9). Založba ZRC, Ljubljana.
- Kerecsényi, E., 1994. *Távol a hazától ... Lendva-vidéki magyar kivándorlók és vendégmunkások*. Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva.
- Komac, M., 2015. Poselitveni prostor avtohtonih narodnih manjšin. *Razprave in gradivo* 74, 61–91.
- Kovács, A., 2006. Številčni razvoj prekmurskih Madžarov v 20. stoletju. *Razprave in gradivo* 48–49, 6–36.
- Kovács, A., 2011. Jugoszlávia Kominformból való kizárásának (ki)hatásai a jugoszláviai magyar és a magyarországi szlovén kisebbségre. Muravidéki és Rába-vidéki példák. V: L. Kupa (ur.) *Görbe háttal. Interetnikus konfliktusok Közép-Európában a múltban és a jelenben*. Virágmandula Kft., Pécs, 125–136.
- Malačič, J., 2000. Demografski razvoj v Prekmurju v drugi polovici dvajsetega stoletja. V: J. Balažič, M. Fujs (ur.) *Prekmurje na obrobju ali v stičišču evrop-*

skih komunikacij. Zbornik referatov z znanstvene konference ob 80. obletnici priključitve Prekmurja k Sloveniji. Zbornik soboškega muzeja, Posebna izdaja, Pokrajinski muzej, Murska Sobota, 237–254.

Olas, L., 1973. Vpliv migracij na socialni in prostorski razvoj Prekmurja. V: V. Bračič (ur.) *Geografski simpozij o severovzhodni Sloveniji* (Geographica Slovenica 2). Obzorja, Maribor, 52–62.

Olas, L., 1990. Izselsjevanje iz Prekmurja. *Zgodovinski časopis* 44, 4, 589–594.

Varga, S., 1995. A szlovéniai magyarok I. *Honismeret* 49, 2, 20–24.

Popisi prebivalstva

Szily Joannes, *Catalogus Cleri Diocesis Sabariensis Pro Anno M. DCC. XCIII.*

Magyarország helységnévtára. A különféle kormányzati ágak szerinti beosztás ki-mutatásával mint az 1863. év elején fennállott.

Az 1869. évi népszámlálás vallási adatai. Budapest, KSH, 2005.

A Magyar Korona Országainak helységnévtára. Budapest, KSH, 1892.

A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása. Első rész. A népes-ség főbb adatai községek szerint. Budapest, KSH, 1912.

Prekmurje. Seznam občin v abecednem redu, razvrščenih po sodnih okrajih z na-vedbo raznovrstnih podatkov. Murska Sobota, 1921.

Popis stanovništva 1931 (1945) = Prebivalstvo po veri in materinem jeziku po po-pisu od 31-III-1931. leta. Slovenija: pregled po občinah (Demografska statistika, serija II, zv. 4). Državni statistični urad Demokratske federativne Jugoslavije, Beograd.

Az 1941.évi népszámlálás. Demográfiai adatok községek szerint. Budapest, Köz-ponti Statisztikai Hivatal, 1947.

Popis stanovništva i stanova 1971. godine. Rezultati za stanovništvo i domaćinstva po naseljima i opštinama. Beograd, 1972.

Neobjavljeni podatki po naseljih za leto 1981. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 1982.

Neobjavljeni podatki po naseljih za leto 1991. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 1992.

Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002. Ljubljana, Statistični urad Re-publike Slovenije, 2002.

Časopisi

Népújság, 22. oktober 1971.

Népújság, 2. marec 1973.

Népújság, 15. avgust 1975.

Népújság, 31. oktober 1975.
Népújság, 14. november 1975.
Népújság, 19. oktober 1978.
Népújság, 24. november 1978.
Népújság, 8. oktober 1981.
Népújság, 31. avgust 1984.
Népújság, 3. julij 1992.
Népújság, 29. maj 1997.
Népújság, 9. september 2000.
Népújság, 9. maj 2002.

